

Το νέο ευρωπαϊκό οικονομικό δόγμα: Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας με τη μείωση του βιοτικού επιπέδου και αύξηση της φτώχειας

του Χ. Πολυχρονίου

14 Φεβρουαρίου 2012

Την Κυριακή 13 Φεβρουαρίου 2012, μια ημέρα εθνικής ταπείνωσης και υποτέλειας, οι έλληνες βουλευτές των δύο παραδοσιακά μεγάλων κομμάτων υπερψήφισαν τα νέα μέτρα λιτότητας ως μέρος της νέας δανειακής σύμβασης. Το έκαναν προκειμένου να σωθεί η χώρα από χρεοκοπία. Ωστόσο, κατά πόσο έχουν πραγματικά μελετήσει ή κατανοήσει το περιεχόμενο του νέου Μνημονίου (μερικοί υπουργοί δήλωσαν δημοσίως ότι δεν είχαν καν διαβάσει την πρώτη δανειακή συμφωνία) είναι ένα ανοικτό ερώτημα. Εν συντομία, όμως, συμφώνησαν σε πρόσθετα μέτρα λιτότητας τα οποία έχουν σχεδιαστεί ειδικά με στόχο τη μείωση του βιοτικού επιπέδου για την πλειοψηφία του εργαζόμενου πληθυσμού ως μέσο βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας της χώρας. Πέραν του αιτήματος για την άμεση απόλυση 15,000 χιλιάδων δημοσίων υπαλλήλων, η ουσία του νέου Μνημονίου είναι οι μεγάλες περικοπές μισθών στον ιδιωτικό τομέα και η ισοπέδωση των εργασιακών δικαιωμάτων. Εν ολίγοις, το νέο πακέτο «διάσωσης» δεν κάνει απολύτως τίποτα για να αντιμετωπίσει την οικονομική κρίση επειδή, ακριβώς όπως το πρώτο «σχέδιο διάσωσης», δεν έχει σχεδιαστεί για τη διάσωση της ελληνικής οικονομίας, η οποία βρίσκεται σε εμπόλεμη κατάσταση εδώ και τρία χρόνια. Στην πραγματικότητα, το νέο Μνημόνιο, ακριβώς όπως και το πρώτο, θα έχει το ανεπιθύμητο αποτέλεσμα της διατήρησης της χώρας σε έναν φαύλο κύκλο του χρέους—και θα οδηγήσει, τελικά, στην αποχώρησή της από το ευρώ.

Η Ελλάδα είναι κατά κάποιον τρόπο μία απελπιστική περίπτωση. Η πολιτική ελίτ της χώρας είναι διεφθαρμένη και ανίκανη. Η χώρα βρίσκεται αντιμέτωπη εδώ και τρία χρόνια με την πιο απειλητική κρίση του έθνους στην πρόσφατη ιστορία του, αλλά το πολιτικό κατεστημένο συνεχίζει να ασκεί την τακτική «politics as usual», αρνούμενο να προωθήσει ακόμη και τις πλέον βασικές μεταρρυθμίσεις που έχει ανάγκη η οικονομία και η κοινωνία. Οι Ευρωπαίοι «εταίροι» της Ελλάδας έχουν κυριολεκτικά αγανακτήσει με την πολιτική ελίτ της χώρας και με το διοικητικό της σύστημα, αλλά οι πολιτικές που εφαρμόζουν κάνουν τα πράγματα ακόμα χειρότερα.

Το πρόβλημα είναι ότι η σημερινή ηγεσία της Ευρώπης είναι πολύ περισσότερο δεσμευμένη σε οικονομικά δόγματα παρά στην αντιμετώπιση της οικονομικής πραγματικότητας. Η ΕΕ (δηλαδή η Γερμανία, αν θέλουμε να λέμε τα πράγματα με το όνομά τους), έχει μια ιδιαίτερη εμμονή με τη μείωση του κόστους εργασίας προκειμένου να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα. Για το Βερολίνο, προκειμένου η Ελλάδα να ανακτήσει οικονομικά, θα πρέπει να μειώσει αισθητά το μισθολογικό κόστος—σε επίπεδα με αυτά που επικρατούν στις οικονομίες των χωρών της Βαλτικής! Αυτός είναι ένας από τους σημαντικότερους στόχους της Γερμανίας σχετικά με τη διαχείριση της ελληνικής υπόθεσης. Για την Μέρκελ και τους τεχνοκράτες της ΕΕ (συμπεριλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας), οι εθνικές οικονομίες είναι όπως οι επιχειρήσεις. Για να είναι όσο το δυνατόν αποδοτικότερες, θα πρέπει να ανταγωνίζονται αποτελεσματικά στις παγκόσμιες αγορές.

Υπάρχουν πολλά πράγματα που είναι εσφαλμένα με αυτό το δόγμα. Πρώτον, η ανταγωνιστικότητα είναι από μόνη της μια πολύ άστοχη ιδέα. Η ανταγωνιστικότητα μπορεί να σημαίνει διαφορετικά πράγματα και μπορεί να μετρηθεί με αρκετούς διαφορετικούς τρόπους. Υπάρχουν τουλάχιστον τέσσερις διαφορετικές έννοιες της ανταγωνιστικότητας: «ανταγωνιστικότητα της εσωτερικής αγοράς», «ανταγωνιστικότητα στον εξωτερικό τομέα της οικονομίας σε όρους τιμών», «εξωτερική ανταγωνιστικότητα με όρους κόστους» και «ανταγωνιστικότητα βασισμένη στην ανάπτυξη». Επιπλέον, η ανταγωνιστικότητα δεν είναι κάτι το απόλυτο αλλά μια σχετική έννοια. Η κύρια πηγή της γερμανικής ανάπτυξης προέρχεται από το πλεόνασμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών της χώρας, το οποίο είναι άμεσο αποτέλεσμα των ελλειμμάτων στις οικονομίες των νότιων μελών της ευρωζώνης. Πράγματι, με την ανταγωνιστικότητα, υπάρχουν νικητές και ηττημένοι. Ως εκ τούτου, οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις θα επωφελούνταν πολύ περισσότερο

από μια ισχυρότερη οικονομική ανάπτυξη από το να υιοθετούν σκληρές τακτικές επιβίωσης ώστε οι οικονομίες τους να είναι ανταγωνιστικά πιο αποτελεσματικές από τις άλλες.

Δεύτερον, η έννοια της ανταγωνιστικότητας που έχει υιοθετήσει η Γερμανία δεν είναι μόνο λανθασμένη, αλλά και άκρως επικίνδυνη. Υπάρχει τεράστια διαφορά ανάμεσα σε μια εθνική οικονομία και στην Coca Cola ή τη Nokia. Οι μόνες ανησυχίες του προέδρου και του εκτελεστικού συμβουλίου μιας επιχείρησης είναι η κερδοφορία και η ικανοποίηση των μετόχων. Μια εθνική οικονομία, από την άλλη πλευρά, διαθέτει μια κυβέρνηση (συνήθως δημοκρατικά εκλεγμένη) η οποία έχει υποχρεώσεις και ευθύνες για την ευημερία των πολιτών και φέρει γενική ευθύνη για το κοινό καλό (που σημαίνει μέριμνα για την εθνική ασφάλεια της χώρας, διατήρηση της τάξης, ενίσχυση της πολιτιστικής κληρονομιάς και προστασία του περιβάλλοντος για τις σημερινές και τις μελλοντικές γενιές).

Στην περίπτωση της Ελλάδας, η αποκατάσταση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της έχει δρομολογηθεί να λάβει μέρος μέσα από μια μεγάλη διαδικασία «εσωτερικής υποτίμησης». Οι περικοπές των μισθών—και κατ' επέκταση η μείωση του βιοτικού επιπέδου και η αύξηση της φτώχειας—είναι ο ασφαλέστερος τρόπος για την επιβολή της «ανταγωνιστικότητας», σύμφωνα με τον «γερμανικό τρόπο» οικονομικής σκέψης. Εν ολίγοις, αυτό είναι που υπερψήφισαν οι Έλληνες νομοθέτες των δύο μεγάλων κομμάτων την περασμένη Κυριακή—και παρά την τεράστια λαϊκή αντίδραση από πολίτες που εδώ και καιρό αντιμετωπίζουν τους εκλεγμένους εκπροσώπους τους ως «κλέφτες» και «προδότες». Τα συγκλονιστικά γεγονότα βίας που έλαβαν χώρα στους δρόμους της Αθήνας και σε άλλες μεγάλες πόλεις της Ελλάδας, από μια ομάδα εγκληματικών καθαρμάτων την ώρα που οι νομοθέτες ψήφιζαν το νέο Μνημόνιο, μπορεί να αποτελούν το προοίμιο των εξελίξεων αναφορικά με την κοινωνική διάσταση της κρίσης. Ειδικά όταν, σε λίγους μήνες από τώρα, δει η τρόικα ότι οι πολιτικές της συνεχίζουν να σπέρνουν καταστροφή και επιμένει σε ακόμα πιο σκληρά μέτρα λιτότητας—με το δάκτυλο προς την έξοδο από την ευρωζώνη.

Ο Χ. Πολυχρονίου είναι Ερευνητής και Εταίρος Πολιτικής στο Ινστιτούτο Οικονομικών Λίβι του Πανεπιστημιακού Κολεγίου Μπαρντ στη Νέα Υόρκη. Copyright © 2012 Levy Economics Institute